

Ք Ա Ր Ո Ջ

ԽՈՍՎԱԾ ՄԱՅՐ ՏԱԾԱՐՈՒՄ Ս. ԶԱՏԿԻ ԾՐԱԳԱԼՈՒՅՑԻ ՕՐԸ
(25 մարտ 1989 թ.)

«Մի՛ երկնչիք յայնցանէ որ սպանանեն
զմարմին եւ զոգի ոչ կարեն սպանանել»
(Մատթ. Ժ 28):

Իր աշակերտներուն ուղղած խոսքին մեջ
հաճախ մեր մեն Վարդապետը Հիսուս
Քրիստոս հակադրած է իրարու մարմին և
հոգի՝ զանազանելով մարդուն մեջ ինչ որ
հոյ է և տիղմ, ինչ որ նյութ է և ժամա-
նակավոր, ինչ որ երկրային է և անցավոր՝
հակադրելու համար զայն մարդուն մեջ
ապրող հոգեկան կառույցին, որ շունչ է և
միտք, զգացում է և գիտակցություն, սլացք
է և երազ, աննյութական է և հավիտենա-
կան: Ան խրախուսած է իր աշակերտները,
րաժմվելէ առաջ անոնցմէ՝ հեռացնելու հա-
մար անոնց սրտեն մահվան վախը և ըսած.
«Մի՛ վախճաք մարմինին մահեն, մի՛ վախ-
ճաք անոնցմէ, որոնք կրնան կործանել ձեր
մարմինը, բայց չեն կրնար սպաննել ձեր
հոգին»:

Այս երեկո կսկսի Քրիստոսի Ս. Հարու-
թյան մեն տոնը: Մենք տեսանք այսօր
«գլոյս երեկոյի», զվարթ լույսը Աստուծո
փառքին, որ երևցավ Հիսուսի գերեզմա-
նին այցելության գացող յուղաբեր կիներ-
րուն: Հարության լույսն է ան, Քրիստոսի
Ս. Գերեզմանեն ճառագայթող:

Այսօրվան մամն շաբաթ գիշեր մը յու-
ղաբեր կիները այցի եկան գերեզմանին,
զոր վերջակետը կնկատեին Հիսուսի կյան-
քին: Գտան զայն քացված և լսեցին ձայն
մը, որ կըսեր. «Ինչո՞ւ կփնտոնեք կենդա-
նին մեռելներուն մեջ. այստեղ չէ՛, այլ հա-
րություն առավ...»:

Միտելի հավատացյալներ, քսաներորդ
այս դարուն սկիզբեն ի վեր Քրիստոսի
չարչարանքները, խաչելության և հարու-

թյան այս պատկերը շատ ընտանի եղավ
մեզի՝ հայերու համար: Ազգովին ապրե-
ցանք զայն մեր մարմինին վրա: 1915-ին
Մեն եղեռնը խոցոտեց մեր մարմինը, Գող-
գոթայի երկար ճամբաներեն տարավ մեր
ժողովուրդը դեպի մահ և ոչնչացում, մեր
հայրերը խմեցին դառնության քաժակը
ցմրոր և ճանչցան խաչի մահեն ավելի
ահավոր մահեր:

Սակայն չտկարացավ մեր հոգին. մեր
ժողովուրդը ամուր կառչեցավ իր հողին,
իջավ պատերազմի դաշտ և Սարդարա-
պատի հերոսամարտով փրկեց մնացորդա-
ցը մեր ժողովուրդին և հողերուն: Ծնավ
Հայաստանը: Նայեցանք տառապանքեն
բարձրացող հայ հայրենիքին և ըսինք բա-
նաստեղծին հետ.

«Հարության շունչն է ահա
Ջարդակոտոր ազգդ իմ...»:

Մենք ուրախացանք, երբ տեսանք հայ
գյուղացին՝ իր արտը մշակող, և հայ աշ-
խատավորը՝ իր քաղաքն ու գյուղը կառու-
ցանող: Հայրենիքին գոյությունը իբրև պե-
տություն իմաստ տվավ հայ կյանքին. հա-
վատացին հայ հոգիի հավիտենականու-
թյան: Խաչին խորհուրդը ապրեցանք ազ-
գովին, որովհետև, մամն Հիսուսի, մեր
մահով հաղթեցինք մահվան: Մեր աչքին՝
խաչը փայլեցավ ոչ իբրև մահվան նշան,
այլ ճանապարհ հարության:

Եկաւ Հայրենական պատերազմը և ան-
գամ մը ևս մահվան ստվերը մոտեցավ մեր

աահմաններում: Սակայն այս անգամ փոխված էր հայ ժողովուրդին պատմության ընթացքը: Այս անգամ մեր ձեռքերը դրած էինք ամուր և անպարտելի ձեռքերու մեջ: Մեր մարտիկները պատերազմի դաշտ իջան «Սասունցի Դավիթ» հրաապյերով: Անոնց ինքնավստահ և հաղթական հառաջխաղացին դիմաց կործանեցան մահվան ուժերը: Երկար դարեր ետք, հաղթանակի երգեր լսվեցան Հայաստանեն: Միութենական ժողովուրդներու եղբայրությունը ապահովեց մեր ժողովուրդին կյանքը, մեր հայրենիքին ազատագրումը, մեր սահմաններում ապահովությունը, որպեսզի շարունակե պլյալ հայու հոգին արցունքով վառող հայ կանթեղին մեջ:

Այլևս խալատ էր մեր երկիրը: Մեծ էր մեր ուրախությունը: Օրեօր կլեցվեինք խանդավառությամբ, երբ լուր կուգար Հաստատան, որ շենքեր կքարձրանան ամեն կողմ, նոր ակոսներ կեռկարին դաշտերում մեջ, կմեծնան քաղաքներ, նոր գյուղեր կծաղկին, նոր ծառ մը կարմատանա, գիտության նոր կաճառ մը կկառուցվի, նոր դպրոց մը կբացվի, սերունդներ կմեծնան և մեր հայրերուն հողը կերգե կյանքին հաղթանակը:

Եվ ահա տարբեր արհավիրք և մահվան ձայն հասավ Հայաստանեն: Եկավ գույժը. հայոց երկինքը մթազնած էր դարձյալ. երկիրը շարժած էր, մահ և ավեր ծածկած էին մեր աշխարհը: «Այս ճակատագիրն ինչ սև է, Աստված» ըսինք բանաստեղծին հետ և մեր հայացքը ուղղած երկինք, բողոքի աղաղակ մը պողոթկաց մեր կոկորդեն: Մենք կրկնեցինք սաղմոսերգուին խոսքը. «Անձն իմ յոյժ խոռվեցաւ և Դու, Տէր, մինչև ե՛րբ...»:

Ամբողջ արտասահմանը ցնցվեցավ. ուր որ հայ մը կար, մատնվեցավ սուգի, որովհետև ձեր ցավը, ո՛վ ժողովուրդ վիրավոր Հայաստանի, մե՛ր ալ ցավն է. ավերակներում տակ մահացած ձեր զավակը մե՛ր ալ զավակն է, ձեր կորսված եղբայրն ու քույրը մե՛ր ալ եղբայրն է և քույրը, ձեր սիրտին վերքը մե՛րն ալ է: Զգացինք մենք զմեզ իբրև հողարկավորներ, որոնք կքալեն իրենց փրելիին դագաղին ետևեն և լացինք:

Նորեն քարձրացավ խաչին ճշանդ մեր աչքին և ան օգնության հասավ մեզի: Տեսանք անոր զորությունը, անոր հրաշքը. ամեն հայու սրտին մեջ արթնցավ մեր ազգին միության, մեր ժողովուրդին մեկության գիտակցությունը: Վիրավոր մեր հայ-

րենիքին ավերակներում մեզն հարություն առավ և կյանքի եկավ մեկ հայրենիքի զավակներ ըլլալու և մեկ Եկեղեցիին մյուսողով դրոշմված ըլլալու լուսավոր ճշմարտությունը: Տառապանքի խաչը կերպարանափոխվեցավ հարության լույսին մեջ: Մենք ևս մեր մահով հաղթեցինք մահվան: Նոր իմաստ ստացան Առաքյալին խոսքերը, որ սգավոր իր բարեկամներուն կըսեր. «Մի՛ լաք հեթանոսներուն նման, որ չունին հույս»:

Միեկի ժողովուրդ հայոց, դուն, որ կհավատաս Քրիստոսի հարության, ամբույնդ ի՛ր հույսով և գիտցիր, թե «Տերը մեզի հետ է»: Ծավը ծանր է և հեղձուցիչ, եթե պարպվինք հույսեն, որ մեր ներսն է: Մի՛ լաք անոնց նման, որոնք կորսնցուցած են իրենց հավատքը: Ինչպես միասին իջանք ցավին մեջ, այնպես ալ միասին պիտի ըլլանք մենք, արտասահմանի և Հաստատան հայություն, մեր վերականգնումին մեջ: Միասին պիտի մաքրենք ավերակները և միասին պիտի վերակառուցանենք մեր երկիրը: Գիտցեք ապավինի՛լ ձեր ցավը Աստուծո, որպեսզի չմահանա մեր հոգին: Խառնեցեք ձեր տառապանքը խաչեցյալ Հիսուսի կողահոս արյունին և ընծայեցեք զայն Աստուծո իբրև զոհ և պատարագ: Թող մեր մարմինին կրած վերքը չսպաննե մեր հոգին, որպեսզի մեր խաչը պտղաբեր ըլլա:

Ս. Հարության տոնի Ծրագալույցին Հիսուսի Ս. Գերեզմանն ողջույն մեր մեծ Հաթապետին, սքանչելի Քահանայապետին, Ամենայն Հայոց վշտակիր Կաթողիկոսին, ողջույն և օրհնություն զայն շրջապատող Մայր Աթոռի միաբանակից մեր եղբայրներուն, ողջույն Հայաստանի արի մեր ժողովուրդին: Ամբողջ պահեցեք ձեր հոգին, ամուր թող մնա մեր հոգիին կառույցը. չերևին ճեղքեր և բաժանումներ անոր պարիսպներուն վրա, կասկածներ և ավելորդ հարցականներ թող չտկարացնեն մեր հույսը, որ. առողջ մնա մեր հոգին: Մեր Հովվապետին ձայնը թող հնչե դարձյալ Մայր տաճարի սուրբ կամարներուն տակ. մտիկ ըրեք հոգևոր ձեր առաջնորդներու ձայնին, որովհետև ճշմարտության և իմաստության անոնց խոսքը պիտի տանի ձեզ մահեն կյանք, խավարեն՝ լույսին, խաչի ճանապարհեն՝ հարության հաղթանակին: Հույսով ապրող մեր սիրտեն կըշնորհավորենք ձեր Ս. Զատիկը.

«Քրիստոս յարեաւ ի մեռելոց, ձեզ և մեզ մեծ աւետիս»: